

Rechtsstatelijk evenwicht & Moreel kompas

Gerdo Kuiper

VMO-presentatie 23 juni 2022

Agenda

- Voorstellen: Gerdo Kuiper, lectoraat Recht & Rechtvaardigheid
- Rechtvaardigheid versus rechtszekerheid
- Het rechtsstatelijk evenwicht
- Ambtelijke vakmanschap – moreel kompas
- Moreel beraad
- Toepassing moreel beraad
- Vragen en dialoog

Lectoraat Recht & Rechtvaardigheid

- Wat is dan rechtvaardigheid?
- Wat is het verschil tussen rechtvaardigheid en rechtmatigheid/rechtszekerheid?
- De discussie tussen natuurrecht en rechtspositivisme?

Rivier de Spree

Umbruch van Radbruch

In de regel geldt het positieve (afgekondigde) recht altijd, zelfs als het een onrechtvaardige inhoud heeft, tenzij de kloof tussen gerechtigheid en rechtszekerheid onverdraaglijk groot wordt, dan moet de rechtszekerheid wijken voor de gerechtigheid.

“tenzij de kloof tussen gerechtigheid en rechtszekerheid onverdraaglijk groot wordt”

RAPPORT WERKGROEP REFLECTIE TOESLAGENAFFAIRE RECHTBANKEN

RECHT VINDEN BIJ DE RECHTBANK

Lessen uit kinderopvangtoeslagzaken

4.3. DE 'ALLES-OF-NIETS'-LIJN WORDT DOORGAANS GEVOLGD

Maar dat neemt niet weg dat de 'alles-of-niets'-lijn door rechtbanken ook is toegepast op besluiten waarvan - achteraf gezien - duidelijk is dat die toetsing aan het evenredigheidsbeginsel niet kunnen doorstaan. Een uitzonderlijk voorbeeld daarvan is een uitspraak van de rechtbank Midden-Nederland van 18 juni 2015.³⁸ In dat geval was een voorschot van € 27.554 betaald en erkende de betrokken ouder dat een bedrag van € 77,32 niet was betaald. De rechtbank overwoog over het niet betaalde bedrag: *“Een dergelijk openstaand bedrag is, hoe klein ook, gelet op vaste jurisprudentie van de ABRvS, voldoende om de hele kinderopvangtoeslag terug te vorderen”*.

Rechtsstatelijk evenwicht

de Rechtspraak

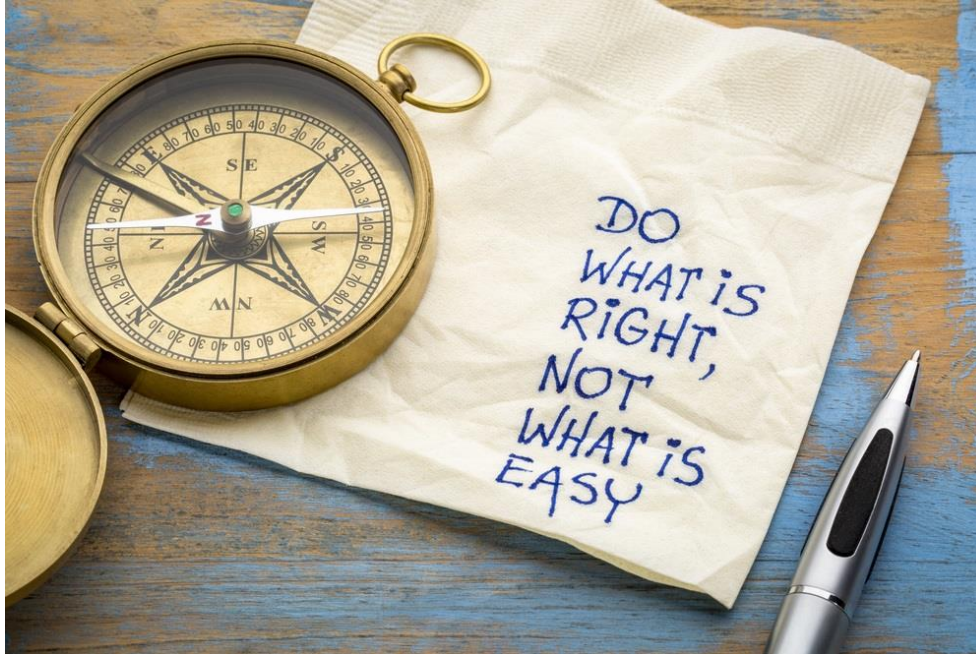
Klassieke waarden:

- Rechtszekerheid
- Rechtsgelijkheid

Responsieve waarden:

- Menselijke maat
- Maatwerk

Ambtelijk vakmanschap, moreel kompas

- Normatieve professionalisering
"het ontwikkelen van het vermogen om kritisch te reflecteren op de eigen beroepspraktijk en met name op de lastige vragen en morele dilemma's die zich daarin voordoen."

Moreel beraad

Een gesprek over de morele of ethische aspecten van een
praktijksituatie met morele dilemma's.

Verschillende vormen van ethiek

Gevolgenethiek

Kern: je kijkt naar de gevolgen van de/je handeling.

Resultaat: het grootste geluk/nut voor zoveel mogelijk mensen. 'nuts'maximalisatie

Quote: "het doel heiligt de middelen"

Plichtsethiek

Kern: je hebt de plicht om de norm te volgen.

Resultaat: men handelt op basis van redelijke morele regels.

Quote: "Mens nooit als middel inzetten"

Deugdenethiek

Kern: menselijke karaktereigenschappen die nodig zijn om goed te handelen.

Resultaat: men handelt op basis van goede karaktereigenschappen.

Quote: "De deugd ligt in het midden (van twee uitersten)".

Voorbeelden van deugden

Deugden van rechtvaardigheid	Deugden van zelfvorming	Deugden van zorg
Billijkheid	Zorgvuldigheid	zorgzaamheid
Onpartijdigheid	Betrouwbaarheid	Behulpzaamheid
Oprechtheid	Geestelijke moed	Generositeit
Loyaliteit	Leergierigheid	Onbaatzuchtigheid
Respect	Gedisciplineerdheid	Liefdadigheid

De kracht van moreel beraad

Voordelen van moreel beraad

- bewustwording en verheldering.
- gevoelens en emoties krijgen de ruimte.
- je leert elkaar op een andere, diepere manier kennen.
- meer verbinding met collega's en andere disciplines.
"ik voel me niet meer zo alleen staan in lastige keuzes"
"we weten elkaar nu eerder te vinden voor overleg"
- verandering in de communicatie: dieper doorvragen en minder 'oordelen'.
- meer tijd nemen voor reflectie tussen het werk door.
- helderheid in wat wel en wat niet tot jouw verantwoordelijkheid behoort.
- betere (gedeelde) onderbouwing van je beslissing.

- 100% +

Ministerie van Binnenlandse Zaken en
Koninkrijksrelaties

In hoeverre denken burgers dat de overheid en de mensen die er werken de bedoeling hebben rechtvaardig te handelen?

Vragen en dialoog

Rechtsstatelijk evenwicht & moreel beraad

Klassieke waarden:

- Rechtszekerheid
- Rechtsgelijkheid

Responsieve waarden:

- Menselijke maat
- Maatwerk